TALLINNA LINNATEATER

David Lindsay-Abaire

JÄNESEURG

(Rabbit Hole)
Inglise keelest tõlkinud **Kristiina Jalasto**

Lavastaja	**Madis Kalmet**
Kunstnik	**Jaanus Laagriküll**
Valguskujundaja	**Margus Vaigur** (Endla Teater)
Muusikaline kujundaja	**Peeter Konovalov** (Ugala Teater)
Etenduse juht	**Annika Rohtväli**

Lavastuses on kasutatud Ezio Bosso ja Nicholas Brodszky muusikat.

Etendus on kahes vaatuses.
Esietendus 11. veebruaril 2017 Väikeses saalis

Teatri peanäitejuht: Elmo Nüganen
Teatri direktor: Raivo Põldmaa

TALLINNA LINNATEATER
Lai 23, Tallinn 10133
www.linnateater.ee
twitter.com/linnateater
facebook.com/linnateater

Kavaleht:
koostajad Madis Kalmet ja Helen Männik, kujundaja Katre Rohumaa, fotod lavastuse proovist Siim Vahur

Osades:

Becca	**Elisabet Reinsalu**
Howie	**Rain Simmul**
Izzy	**Liis Lass**
Nat	**Epp Eespäev**
Jason	**Mikk Jürjens**

Elisabet Reinsalu

Rain Simmul

Liis Lass

Epp Eespäev

Mikk Jürjens

Foto: Joan Marcus

David Lindsay-Abaire

sündis 14. novembril 1969. aastal Lõuna-Bostonis, Massachusettsi osariigis ning kasvas üles tavalises töölisklassi perekonnas – tema ema töötas kohalikus vabrikus ning isa puuviljalaos. 12-aastaselt võitis David prestiižse erakooli stipendiumi ning asus õppima Miltoni akadeemiasse. Kooliajal oli Lindsay-Abaire osav maadleja, ent selle spordialaga tegi ta lõpparve üheksandas klassis, mil hakkas aina

suuremat huvi tundma kirjutamise, eesotsas näitekirjanduse vastu. Esimese näidendi kirjutas David oma sõbra soovitusel, kes ütles talle: „Sa peaksid selle (näidendi) kirjutama, kuna sa oskad nalja teha!“ Keskkoolis jätkas David kirjutamist ning tema käe all valmisid ka 11. ning 12. klassi lõpunäidendid.

Pärast keskkooli läks Lindsay-Abaire õppima näitlemist Sarah Lawrence'i kolledžisse New Yorki, ent võttis vabaaineid lisaks ka näitekirjutamise õppekavast. Pärast tema näidendi *A Show of Hands* esietendust ja sellele järgnenud positiivset tagasisidet otsustas Lindsay-Abaire, et temast saab näitekirjanik. „Mulle koitis, et näidendite kirjutamine on nii palju lihtsam kui näitlemine,“ on ta öelnud. Pärast ülikooli lõpetamist osales Lindsay-Abaire erinevatel näidendivõistlustel ning olles ühe võitnud, sõitis ta Columbiasse autasustamisele. Kohapeal tutvus ta võistluse teise koha omanikuga, kes soovitas tal katsetada Juilliardi ülikooli – Ameerika Ühendriikide ühte kõige prestiižikamasse muusika- ja teatrikooli. Arvates, et kool on tema jaoks liiga kallis, oli Lindsay-Abaire kindel, et tal pole õppimise jaoks piisavalt raha. Kui ta teada sai, et programmi eest õppemaksu ei küsita, saatis ta avalduse otsekohe ja sai sisse.

Lindsay-Abaire õppis Juilliardi ülikooli Wallace'i programmis, kus tema õppejõududeks olid mainekad Marsha Norman ja Christopher Durang. Pärast lõpetamist töötas Lindsay-Abaire mõnda aega SoHo repertuaariteatris, liikus sealt edasi Manhattanile ning pälvis peagi ka kriitikute positiivse tähelepanu.

2000. aastal allkirjastas Lindsay-Abaire lepingu Hollywoodi stuudioga 20th Century-Fox.

Kaasstsenaristina on ta tänaseks osalenud mitme suure produktsiooniga filmi valmimises, sealhulgas näiteks „Robotid“, „Poltergeist“ ning „Suur ja kõikvõimas Oz“. Ühtlasi on ta Broadway hittmuusikali „Shrek“ stsenaariumi ning laulusõnade autor.

2006. aastal esietendus „Jäneseurg“ Biltmore Theatre'is Broadwayl. Kui seni oli Lindsay-Abaire kirjutanud peamiselt absurdikomöödiaid, siis „Jäneseurg“ paistis silma oma ausa ning sügavalt läbitunnetatud leina ning süütunde temaatika avamise poolest. Näidend pälvis viis Tony auhinna nominatsiooni, ühtlasi sai Beccat kehastanud Cynthia Nixon parima naispeaosatäitja preemia. 2007. aastal tunnustati „Jäneseurgu“ Pulitzeri preemiaga.

2010. aastal esilinastus Toronto filmifestivalil „Jäneseuru“ ekraniseering, mille peaosades astusid üles Hollywoodi näitlejad Nicole Kidman ja Aaron Eckhart. Film oli nomineeritud Oscaritele ja Kuldgloobustele parima naispeaosatäitja kategoorias ning pälvis rahvusvahelist tähelepanu erinevatel suurtel filmifestivalidel üle kogu maailma.

2016. aastast tegutseb David Lindsay-Abaire mainekas Juilliardi ülikoolis Lila Achesoni nimelise Ameerika Näitekirjanike programmi kaasdirektorina. Ühtlasi kirjutab ta endiselt näitemänge ja filmistsenaariumeid erinevatele suurprojektidele nii Broadwayl kui Hollywoodis.

Intervjuu autoriga

(Intervjuu on ilmunud Goodman Theatre'i ajakirjas OnStage 2007. aasta märtsis. Intervjueeris Goodman Theatre'i kirjandusala juhataja Tanya Palmer. Tõlkis Helen Männik.)

Mis ajendas sind „Jäneseurgu" kirjutama?

Idee kirjutada realistlik näitemäng oli mind juba pikemat aega saatnud. Ma olin selle väljakutse endale esitanud ning tahtsin näha, kas saan sellega hakkama. Kõik mu teised näidendid on absurdikomöödiad. Ühtlasi, kui ma õppisin Juilliardis, ütles meie õppejõud Marsha Norman kord: „Kui te tahate kirjutada head näitemängu, siis kirjutage sellest, mis teid kõige rohkem hirmutab." Tol hetkel olin umbes 25-aastane ning ma mäletan, kuidas ma mõtlesin: „Mis see on, mis mind kõige rohkem hirmutab? Mul pole vähimatki aimu, mis see olla võiks."

Aastaid hiljem sain ma isaks. Kui mu poeg Nicholas oli 3-aastane, kuulsime tuttavatelt väga kurba lugu ühest õnnetusjuhtumist. Kui ma seda lugu kuulsin, astusin justkui nende vanemate kingadesse. „Sellest Marsha Norman rääkiski," mõtlesin ma, „nüüd mõistan ma seda hirmu sügavamalt kui kunagi varem." See mõte andiski esimese tõuke näidendi kirjutamiseks: mis on kõige hullem, mis võib ühe lapsevanemaga juhtuda. Ja see mõte sobis tegelikult ka selle realistliku näitemängu kirjutamise ideega, mis mul juba varasemalt olnud oli.

Mis tunne oli kirjutada sellest, mida sa kõige rohkem kardad? Sa oled öelnud, et ei rääkinud pikka aega oma naisele, millest sa kirjutad...

Jah, ma varjasin „Jäneseuru“ kirjutamist oma naise eest päris pikalt, kuniks ta sattus kogemata minu laua juurde ning nägi seal raamatut leinavatest vanematest. Ta võttis selle kätte ja küsis: „Mida teeb see raamat minu kodus?“ Niisiis, ma pidin üles tunnistama. Alguses see küll hirmutas teda veidi, kuid lõpuks talle näidend ikkagi meeldis. Seda näidendit oli raske kirjutada kõikide nende põhjuste pärast, mille puhul võiksid arvata, et seda on raske kirjutada. Kujutada ette seda kõige hullemat, kui ma polnud tegelikult midagi sellist üle elanud. See aga aitas mul end sellest teemast mingil määral distantseerida ning tänu sellele sain ma kirjutada. Ma ei tea, kas ma oleks olnud võimeline sellist näidendit kirjutada, kui oleks midagi taolist pidanud ise üle elama.

Sa ütlesid, et tahtsid kirjutada realistliku näitemängu. On selge, et see näidend erineb sinu eelnevatest töödest päris palju. Ent kas sa näed nendes ka mingit ühisosa?

Ma arvan, et nii on iga näitemänguga, mida ma kirjutan. Vähemalt temaatiliselt haakub „Jäneseurg“ kindlasti minu teiste näitemängudega. *Fuddy Meers* ja *Kimberly Akimbo* on küll absurdsed, kuid ka seal satuvad peategelased segasesse ning pahupidi pööratud maailma, kus kõik on arusaamatu. Ning sel-

lest räägib ka „Jäneseurg“. *Fuddy Meers* ja *Kimberly Akimbo* räägivad mõlemad perekondade toimimisest, kaotusest ning katkiste asjade parandamisest. Ning jällegi, sellest räägib ka „Jäneseurg“. /.../ „Jäneseurus“ juhtub peategelastega midagi kohutavat, mis pöörab nende maailma tagurpidi. Kui nii võrrelda, siis pole seal midagi nii väga teistsugust.

Ma viibisin ühes teatris „Jäneseuru“ esimesel lugemisel ning mäletan, kuidas mõtlesin, et pean lahkuma, kuna lihtsalt ei suutnud nutmist lõpetada. Olen kindel, et ma pole ainus, kes niiviisi tunneb. Kas sa tajud mingil määral ka vastutust nende emotsioonide ees, mis publikul tekkida võivad?

Ei taju. See näidend on see, mis ta on, ning ma loodan, et inimesed haakuvad selle looga. Tunnistan, et ilmselt polnud ma päris selliseks reaktsiooniks valmis. Sellest huvitavam on aga see, kui erinevalt publik erinevatel kohtadel reageerib. Ma jälgisin ühel etendusel publikut ning mäletan, et minu pilk peatus mehel, kellel olid väga pikad jalad – ta lihtsalt ei mahtunud oma istmele. Ma nägin, kuidas ta hoidis end tagasi, et saalist lahkuda. On huvitav, kuidas mõni inimene haakub looga Nati tegelaskuju kaudu, mõni jällegi Becca ehk peategelase kaudu. Mõni inimene aga jällegi samastub Jasoniga ning muutub emotsionaalseks hoopis siis, kui tema laval on. Niisiis, väga huvitav on näha, mis publikut mõjutab. Seda ei saa kunagi ette ennustada.

Kas sa võiksid natuke rääkida ka näidendi pealkirjast? Miks valisid sa sellise metafoori?
Seal on mitu põhjust. Kui ma näidendit kirjutasin, uurisin palju leinavate vanemate kohta ning peamine, mis erinevates lugemismaterjalides korduma kippus, oli vanemate kirjeldus maailmast, mida enam ei mõisteta. Nad võivad šokeeruda ainuüksi sellest, kui näevad aknast välja vaadates, et naabrid prügi välja viivad. Nad mõtlevad: „Kuidas saavad teised oma eluga edasi minna, kui mina tunnen ennast nii?“ Asjad, millest nad enne aru said, muutusid nüüd täiesti arusaamatuks. Nad ei saanud aru, miks ei muutu teiste maailm siis, kui nende oma oli muutunud. See on natuke selline „Alice Imedemaal“ vaatenurk: maailm on pahupidi, aga kuidas ma selle kõik jälle õigeks pööran?

Kas sa usud, et selle näitemängu kirjutamine on mõjutanud seda, kuidas sa nüüd kirjutama oled hakanud?
See kogemus muutis mind kindlasti vabamaks. Kui ma seda näidendit kirjutasin, siis mõtlesin endamisi: „Mis värk Davidil sellise näitemänguga küll ajada on?“ Ma ei tunne, et ma tahaks selliseid tekste nüüd kirjutama hakatagi, kuid kui on lugu, mida on vaja sellisel moel jutustada, siis nüüd on mul selleks tööriistad olemas. Ning piisavalt enesekindlust, et teha midagi teisiti.

Lavakujunduse makett

Küülikuaugust alla

(Katkend Lewis Carrolli raamatust „Alice Imedemaal“, tõlkinud Jaan Kross. Kirjastus „Eesti raamat“, Tallinn 1971)

Alice oli juba õige tüdinenud istumast tegevusetult õe kõrval jõepervel. Korra või teise oli ta kiiganud raamatusse, mida õde luges, kuid selles polnud ei pilte ega tegelaste kõnelusi, ja Alice mõtles: „Mis kasu on raamatust, kus pole ei pilte ega kõnelusi?“ Nüüd ta siis arutas (nii hästi-halvasti kui suutis, sest päeva kuumus tegi ta kangesti uniseks ja roiuks), kas lõbu, mida saaks karikakrapärja punumisest, kaaluks üles püstitõusmise ja karikakarde noppimise vaeva – kui äkitselt jooksis ta juurest mööda valge roosasilmaline küülik.

Ega selles polnudki midagi nii väga imelikku. Ja Alice'i meelest polnud seegi nii väga veider, et küülik omaette pomises: „Oi heldeke, oi heldeke, ma jään hiljaks!" (Kui Alice hiljem selle peale mõtles, sai ta aru, et oleks pidanud seda imeks panema, aga siis tundus see olevat täitsa loomulik.) Ent kui küülik koguni võttis vestitaskust kella, heitis sellele pilgu ja ruttas edasi, siis hüppas Alice jalule, sest talle sähvatas meelde, et ta polnud veel kunagi näinud küülikut, kel olnuks vestitasku – või kell, mida vestitaskust välja võetakse. Ning Alice jooksis uudishimu-uhal üle põllu küülikule järele ja jõudis veel parajasti näha, kuidas küülik voksas põõsastara all suurde küülikuauku.

Alice hüppas ta kannul august sisse, hetkegi kaalumata, kuidas ta küll sealt jälle välja saab.

Tegijad

Madis Kalmet

Madis Kalmet on lõpetanud Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunstikateedri IX lennu näitleja erialal. Pärast kooli lõpetamist asus ta tööle Rakvere Teatrisse, kus hiljem sai temast teatri peanäitejuht. 1989. aastal liitus Kalmet Noorsooteatri trupiga, kus töötas näitleja ja lavastajana kuni 1998. aastani. Pärast neli aastat vabakutselisena tegutsemist läks Kalmet tööle Endla Teatrisse ning töötas seal aastatel 2002–2010 näitleja ja lavastajana. 2014. aastal pälvis ta Eesti teatri auhindade jagamisel aasta lavastaja preemia. Hetkel tegutseb Kalmet vabakutselise lavastajana.

Madis Kalmeti lavastused Noorsooteatris/Linnateatris

Molière, **„Arst vastu tahtmist".** Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Jaak Vaus, muusika Tõnu Raadik ja Lauri Nebel. Esietendus 26. septembril 1990 Salme kultuurikeskuses.

Per Olov Enquist, **„Ilvese tund"**. Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Vadim Fomitšev, muusika Rauno Remme. Esietendus 17. detsembril 1991 Väikeses saalis.

Henning Mankell, „**Lollprints**". Lavastaja Madis Kalmet. Esietendus 21. mail 1992 Pööningusaalis.

Sam Shepard, „**Armuhullus**". Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Lembit Remmelgas. Esietendus 17. novembril 1992 Väikeses saalis.

Fjodor Dostojevski / Madis Kalmet, „**Majasuurune kivi**". Lavastaja ja kunstnik Madis Kalmet. Esietendus 23. märtsil 1993 Väikeses saalis.

Edward Albee, „**Kes kardab Virginia Woolfi?**". Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Riina Vanhanen. Esietendus 12. novembril 1993 Väikeses saalis.

August Strindberg, „**Võlausaldajad**". Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Toomas Hõrak, muusika Rauno Remme. Esietendus 30. septembril 1994 Väikeses saalis.

Rainer Werner Fassbinder, „**Petra von Kanti kibedad pisarad**". Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Andres Koort, kostüümikunstnik Agu Pilt, muusikaline kujundaja Riina Roose. Esietendus 28. detsembril 1994 Väikeses saalis.

Elizabeth Egloff, „**Luik**". Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Toomas Hõrak, muusika Rauno Remme. Esietendus 22. novembril 1995 Väikeses saalis.

Madis Kalmet, **„Unenägude sinine torn”**. Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Erki Kasemets, muusikaline kujundaja Riina Roose, helitaustad Rauno Remme. Esietendus 27. oktoobril 1996 Väikeses saalis.

Richard Kalinoski, **„Koletis kuu peal”**. Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Kustav-Agu Püüman, valguskunstnik Priidu Adlas. Esietendus 26. märtsil 2011 Väikeses saalis.

Marina Carr, **„Kassirabal”**. Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Jaanus Laagriküll, helilooja ja muusikaline kujundaja Peeter Konovalov, valguskujundus Priidu Adlas. Esietendus 9. novembril 2013 Põrgulaval.

Jon Fosse, **„Sügise unenägu”**. Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Lilja Blumenfeld, kunstniku assistant Eliise Selisaar, valguskunstnik Neeme Jõe, muusikaline kujundaja Arbo Maran. Esietendus 7. märtsil 2015 Põrgulaval.

David Lindsay-Abaire, **„Jäneseurg“**. Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Jaanus Laagriküll, muusikaline kujundaja Peeter Konovalov (Ugala Teater), Margus Vaigur (Endla Teater). Esietendus 11. veebruaril 2017 Väikeses saalis.

Jaanus Laagriküll

Jaanus Laagriküll on lõpetanud Eesti Kunstiakadeemia stsenograafia erialal. Oma esimese suvise vaatluspraktika tegi Laagriküll just Linnateatris, kus tema juhendajaks oli tolleaegne teatri peakunstnik Aime Unt. Aastatel 2009–2013 töötas Jaanus Laagriküll Ugala Teatri peakunstnikuna. Kolmel korral on Laagrikülli lavakujundusi tunnustatud Ugala Teatri publikupreemiaga Kuldõun ning viiel korral Ugala Teatri kolleegipreemiaga. Tema loodud lavamaailmu võib kohata pea igas Eesti teatris. Hetkel tegutseb Laagriküll vabakutselise kunstnikuna.

Peeter Konovalov

Peeter Konovalov on lõpetanud Tallinna Riikliku Konservatooriumi muusikapedagoogika erialal. Alates 1987. aastast töötab Konovalov Ugala Teatris muusikajuhina. Ta on loonud lugematul hulgal muusikat ning muusikalisi kujundusi erinevatele lavastustele – ainuüksi Ugala Teatris on Konovalovi muusikalises kujunduses esietendunud üle 150 lavastuse. Seitsmel korral on Konovalov pälvinud Ugala Teatri kolleegipreemia, 2009. aastal pälvis ta Eesti teatri auhinna parima muusikalise kujunduse eest lavastusele „Nähtamatu varandus“.

Margus Vaigur

Margus Vaigur on lõpetanud Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia valguskujunduse erialal. Aastatel 1994–2002 töötas Vaigur Ugala Teatris valgusmeistrina, 2002. aastast töötab ta Endla Teatris. Ta on loonud valguskujundusi enam kui 20 lavastusele. 2008. aastast töötab Vaigur ka Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias teatrikunsti visuaaltehnoloogia ja valguskujunduse õppejõuna. 2009. aastal pälvis ta koos Silver Vahtre ja Krista Tooliga Eesti teatri auhinna parima kujunduse eest lavastusele „Kangelane“.

Töörühm

Lavastusjuht Mart Saar

Dekoratsioonid Tiit Villemsoo juhtimisel Airi Look, Rene Vernik, Grete Saluste, Gert Lombiots

Kostüümid Ene Palu juhtimisel Aalja Soome, Airiin Saar, Tiina Uibo, Jaana Leib

Heli Haar Tammik, Arbo Maran, Indrek Tiisel, Lauri Urb, Nikita Šiškov

Video Lauri Urb

Valgus Emil Kallas, Merily Loss, Neeme Jõe, Silver Savik, Teet Orupõld

Rekvisiit Terje Kessel-Otsa, Veeli Tamm, Margus Mänd, Laura Väljaots

Grimm Anu Konze juhtimisel Enda Karimõisa, Annifrid Muda, Marika Kohtring, Heldi Aun-Trepp

Riietajad Ene Villemsoo, Anneli Kõrvel, Kristiina Maimre, Õnne Meronen

Lava Jaan Kaljuranna juhtimisel Jaak Kaljurand, Sergei Peetso, Jasper Roost, Tarvo Elblaus, Joonas Eskla, Ilmar Aru

Lavastuse toetajad

Täname: Tõnu Pappel, Riho Sild, Joonas Torim, Toomas Suurvärav, Linnateatri lapsevanemad

Lavastuse plakatil ning lavakujunduses kasutatud joonistuste autorid: **Herta Marie Aadli, Andreas Ehtla, Marian Ekker, Lisete Linke, Mart Linke, Otto Linke, Mattias Mälter, Sebastian Piirisild, Marta Toome, Lennart Võigemast, Loviise Võigemast**

Tallinna Linnateatri toetajad ja koostööpartnerid

Tallinna Kultuuriamet
Kultuuriministeerium
Eesti Kultuurkapital

Hooaja 2016/2017 peatoetaja
Utilitas

Suurtoetajad
Espak, Nordecon, Medicum, ABC Motors

Toetajad
ABC King, Advokaadibüroo COBALT,
Avision, Collistar, Dr. Hauschka, Floorin,
Igepa, Iloprint, Kalev SPA, LM Keskus,
MyFitness, Pariisi Vesi, Pro Beauté, Stillabunt,
Sandman Grupp / Euronics, Ühisteenused

Meediapartnerid
Eesti Rahvusringhääling,
Eesti Päevaleht, Meedius Eesti

Publikut kostitavad
Paulig, Fazer Eesti, KAFO,
Marmiton, Reval Kondiiter

LEIDA RAMMO LINNATEATRI FOND

Eesti Rahvuskultuuri Fondi juures tegutseva Leida Rammo Linnateatri fondi eesmärgiks on toetada Tallinna Linnateatrit ning tunnustada teatri loomingulist kollektiivi.

Annetusi Leida Rammo Linnateatri fondile saab teha:
Saaja: Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond
Pank: EE672200221001101347 SWEDBANK
Selgitus: Annetus Leida Rammo Linnateatri fondi

TALLINNA LINNATEATER